

URI FERENC

Egy csúrogi asszony élettörténete

3.

AZ I. VILÁGHÁBORÚ SODRÁSÁBAN

1914 nyarán kitört az első világháború. Illés a következő év tavaszán bevonult katonának. Anna, a felesége három apró gyerekekkel egyedül maradt. A szerb szomszéd, Joco sokat segített neki. Fölszántotta a szántóföldeket, és elvégezte a vetést is. Jó szomszéd volt. A Bellaiak, Anna sógorasszonyának, Máriának a családja anyagilag segítette őket.

1915 decemberében kapta Anna az első tábori levelet, ebből megtudta, hogy Illés valahol Szerbiában van. Azt írta, hogy jól van, és hogy azt mondták nekik, karácsonyra befejeződik a háború, és mindenki hazamehet.

1916 tavaszán Anna kapott egy tábori levelet, amelyet Illés egyik bajtársa írt. Tudatta, hogy Illést tizennégy golyótalálattal érte, és belehalt sérüléseibe. Ott temették el valahol Észak-Albániában, Lesh helység temetőjében. A fejfára ezt írták: „Mándics Illés honvéd 1916.” Annát ez a hír nagyon leújtotta. Tisztában volt nehéz helyzetével, de nem volt szabad elkieserednie, mert ott volt a három apró gyerek. Mária, a legidősebb mindössze hét éves volt. Anna napokig örülként járkált, sehol sem találta helyét. Pár nap alatt egészen megöszült. Jöttek a szomszédok, a rokonok, vigasztalták, de senki sem tudott segíteni a bajon. Anna éjjelente nem tudott aludni, könnye a sok sírástól elapadt. A gyerekeit imára tanította: a Miatyánk után mindig hozzátették: „Drága édesapánkat...”, és mindannyian elsírták magukat.

Mariska a háború végére kijárta az első és a második osztályt. Amikor egy alkalommal az almárium felső fiókjában kútászzkodott, két levelet talált. Az egyiket a következőket tudta elolvasni: „Drága feleségem és gyerekek! Én jól vagyok, remélem, hogy ti is. Itt most nagyon hideg van (ezt a levelet 1916 februárjában írta), de majdcsak vége lesz, és hazasegít az Isten. Csókol Téged és a gyerekeket a messze távolból szerető Illésed.” A másik levelezőlap Anna el nem küldött lapja volt. Ezen a következők álltak: „Miért nem ír? Már három hónapja, hogy nem kaptam hírt! Vagy történt magával valami?”

1918 végén befejeződött a háború. Közben kitört az országban az őszirózsás polgári forradalom, és ez érezte hatását vidékünkön is.

November 27-én bevonult a szerb hadsereg Csúrogra. Ugyanakkor véres zavargások voltak a Gyöngy-szigeten. Az őszirózsás polgári forradalmat egyesek rablásra akarták kihasználni. Ilyen szándékkal szövetkezett nagyszámú leszerelt csúrogi katona. Elhatározták, hogy megtámadják a szigeten levő Rohonczy-birtokot, és kifosztják. De erre készülődtek a szomszédos földvári és törökbecsei legények is. A három helység felfegyverezett legénysége összeütközött, mivel féltették egymástól a koncot. Valóságos csata folyt a szigeten, sokan meghaltak vagy megsebesültek. A véres leszámolás után a résztvevők mind megszöktek. Az akkori zavaros viszonyok között sokáig sikerült tetteiket eltitkolni. Ebben a furcsa csatában részt vett Keserű Pista is, utána elborult az elméje.

1918 karácsony estéjén békés ünnepi hangulat árasztotta el a Tisza-parti sort, a halór házától egészen a vásártérig. Annáéknál kilenc óra felé még pislákol a petróleumlámpa. A gyerekek már aludtak. Az asztalon

pici karácsonyfa, amelyet Bellai sógor hozott. A karácsonyfán három-négy szaloncukor, aranypapírba csomagolt dió és száraz sütemények lógtak.

Egyszer csak az utca felől bakancsos lépteket lehetett hallani. Megálltak az ablak alatt, amelyen a zsalugáterek le voltak eresztve. Az ablak alól dobbanások zaja szűrődött be, és idegen férfiak beszélgetése. Hirtelen mind a két zsalugátért éktelenül verni kezdtek puskatussal. A dörömbölésre fölébredtek a gyerekek. Ilonka, a legkisebb nagy sírásba kezdett, egészen belevörösödött, úgy sírt a félelemtől. Kis idő múlva a szerb katonák betörték a riglivel zárt kiskaput, és már a folyosón tolongtak. A konyhaajtót kezdték verdesni, feszegetni. A hátsó udvarban a Dungó kutya szakadatlanul ugatott. Amikor Anna kinyitotta a konyhaajtót a keblén síró Ilonkával, a katonák kissé meghökkentek. Három-négy embert látott a sötétben. Hirtelen ott termett a szomszéd Joco is, és egyre csak azt mondogatta a katonáknak, hogy ezek jó emberek, ne bántsák őket, hagyják el a házat. Rövid magyarázkodás után távoztak a betolakodók.

Ilonka egy év múlva meghalt. Az orvos szívbetegséget állapított meg nála. Akkor, azon a végzetes éjjelen, amikor a szerb katonák betörték a házba, szörnyen megijedt. Az utca másik végén volt a temető, és Anna mindennap kijárt, pedig az nem is volt éppen közel. Ilonka halála Isten megnyilatkozása volt. Mint ahogy a fecskék is megfagynak, ha idő előtt érkeznek, hasonlóképpen Ilonka is túl korán jött e gonosz világra, és Isten visszavette.

Folytatjuk

A Mándics család tagjai: Anna, Ilonka, Illés, Istvánka és Mária